Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЕ АБ'ЯДНАННЕ ВЫШЭЙШЫХ НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОЎ

РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ПА ПЕДАГАГІЧНАЙ АДУКАЦЫІ

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Першы намеснік Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь
_______________ А.І. Жук
14.11.2008
Рэгістрацыйны № ТД-А.084/тып.

РЭЛІГІЯЗНАЎСТВА

Тыпавая вучэбная праграма для вышэйшых навучальных установ па спецыяльнасці

1-02 01 02 Гісторыя. Дадатковая спецыяльнасць

(1-02 01 02-06 Гісторыя. Сацыяльна-палітычныя дысцыпліны)

УЗГОДНЕНА
Старшыня Вучэбна-метадычнага аб'яднання вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь па педагагічнай адукацыі
_______________ П.Дз. Кухарчык
29.05.08

УЗГОДНЕНА
Начальнік Упраўлення вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі
_______________ Ю.І. Міксюк
14.11.2008

Першы прарэктар Дзяржаўнай установы адукацыі "Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы"
_______________ І.В. Казакова
14.10.2008

Эксперт-нормакантралёр
____
14.10.08

Мінск 2008

СКЛАДАЛЬНІКІ:
А.П. Жытко, загадчык кафедры славянскай гісторыі і метадалогіі гістарычнай навукі ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя Максіма Танка", доктар гістарычных навук, прафесар;
У.С. Пуцік, дацэнт кафедры славянскай гісторыі і метадалогіі гістарычнай навукі ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя Максіма Танка", кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:
Кафедра ўсеагульнай гісторыі і сусветнай культуры ўстановы адукацыі "Віцебскі дзяржаўны універсітэт імя П.М. Машэрава";
Ю.М. Бохан, загадчык кафедры эканамічнай гісторыі Інстытута сацыяльна-гуманітарнай адукацыі ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны эканамічны універсітэт" доктар гістарычных навук, прафесар

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ў ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:
Кафедрай славянскай гісторыі і метадалогіі гістарычнай навукі установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя Максіма Танка" (протокол № 12 ад 31.03.2008);

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя Максіма Танка" (пратакол № 4 ад 15.05.2008);

Навукова-метадычным саветам па гуманітарнай адукацыі вучэбна-метадычнага аб'яднання вышэйшых навучальных установ Рэспублікі Беларусь па педагагічнай адукацыі (пратакол № 3 ад 27.05.2008)

Адказны за выпуск: А.Ф. Рацько

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Рэлігіязнаўства» ў вышэйшых навучальных установах мае асаблівае значэнне для прафесійнага станаўлення будучых настаўнікаў гісторыі. Яно накіравана на пашырэнне кругагляду студэнтаў, фарміраванне ў іх каштоўнасных адносін да гістарычнага мінулага.

Праграма арыентавана на свецкі характар адукацыі. Ёй прадугледжана знаёмства студэнтаў з разнастайнасцю рэлігійных традыцый свету, што ахоплівае пытанні гісторыі ранніх форм вераванняў і культу, іудаізму, хрысціянства, будызму, ісламу і генезісу неакультаў. Значнае месца ў структуры праграмы адведзена тэалагічным і рэлігійна-філасофскім канцэпцыям, апісанню культавых і арганізацыйных параметраў розных веравызначальных сістэм. Гэта дазваляе лепш адаптаваць рэлігіязнаўчы матэрыял да вучэння.

У праграме прадугледжана сувязь дысцыпліны з гісторыяй развіцця грамадства. Вучэбная дысцыпліна «Рэлігіязнаўства» уключае сем раздзелаў: «Асновы тэорыі рэлігій», «Архаічныя культы і рэлігіі Старажытнага свету», «Іудаізм», «Хрысціянства», «Іслам», «Будызм», «Неакульты». Кожны з раздзелаў падзелены на тэмы. Прыводзіцца спіс літаратуры.

Мэта вывучэння дысцыпліны - азнаямленне студэнтаў з асноўнымі напрамкамі рэлігійнай філасофіі, набыццё ведаў па гісторыі і тэорыі сусветных рэлігій: хрысціянства, іудаізму, будызму, ісламу.

Задачы вывучэння дысцыпліны:

- усвядоміць тэалагічныя і рэлігійна-філасофскія канцэпцыі, культавыя і арганізацыйныя параметры веравызначальных сістэм;
- пазнаёміць студэнтаў з разнастайнасцю сусветных рэлігій;
- сфарміраваць уяўленні студэнтаў аб генезісе існуючых веравызначальных дактрын і культаў;
- раскрыць уплыў сусветных рэлігій на фарміраванне і развіццё беларускай ментальнасці і дзяржаўнасці.

У выніку вывучэння дысцыпліны навучэнец павінен

ведаць:

прадмет рэлігіязнаўства і яго месца сярод сацыяльна-палітычных дысцыплін;

гісторыю родаплемянных вераванняў, рэлігій старажытных цывілізацый і сусветных рэлігій;

узаемаадносіны паміж дзяржавай і рэлігійнымі інстытутамі ў гістарычным аспекце;

псіхалогію, філасофію рэлігіі і метадалогію рэлігіязнаўства;

умець:

з навуковых пазіцый даваць ацэнку ролі і месца рэлігіі ў гісторыі чалавецтва;

выкарыстоўваць веды па рэлігіязнаўству ў працэсе выкладання гісторыі і прадмета «Чалавек. Грамадства. Дзяржава» ў агульнаадукацыйнай школе.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнты павінны засвоіць паняційны апарат і свабодна валодаць ім. Прадугледжваецца напісанне рэфератаў і самастойная праца з навуковай літаратурай.

Вучэбная дысцыпліна «Рэлігіязнаўства» разлічана на 180 гадзін, з іх аўдыторных 100 (62 лекцый і 38 гадзін практычных заняткаў).

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№	Назвы раздзелаў і тэм	Колькасць гадзін		
		Аўдыторных		
		Усяго	Лекцыі	пр. зан
I.	**Асновы тэорыі рэлігій**	**10**	**8**	**2**
1.	Уводзіны ў вучэбны прадмет "Рэлігіязнаўства'*	4	2	2
2.	Філасофія рэлігіі	2	2	
3.	Псіхалогія рэлігіі	2	2	
4.	Метадалогія рэлігіязнаўства	2	2	
II.	**Архаічныя культы і рэлігіі Старажытнага свету**	**16**	**10**	**6**
1.	Раннія формы вераванняў і культу	4	2	2
2.	Рэлігіі старажытных цывілізацый	6	4	2
3.	Рэлігійнае жыццё ў Старажытнай Грэцыі і Старажытным Рыме (IX ст. да н. э. - III ст. н. э.)	6	4	2
III.	**Іудаізм**	**12**	**8**	**4**
1.	Танах	6	2	4
2.	Перыяд Другога Храма. Мішна і Талмуд.	2	2	
3.	Развіццё ідэалогіі іудаізму	2	2	
4.	Іудзейскія абрады і святы	2	2	
IV.	**Хрысціянства**	**40**	**24**	**16**
1.	Генезіс хрысціянства	2	2	
2.	Трыядалагічныя. хрысталагічныя спрэчкі	6	4	2
3.	Усходняя схізма 1054 г.	2	2	
4.	Каталіцызм	8	4	4
5.	Пратэстантызм	6	4	2
6.	Праваслаўе ва У сходня й Еўропе ў X-XIX стст.	8	4	4
7.	Руская Праваслаўная Царква ў XX ст.	4	2	2
8.	Хрысціянства ў XX ст. Хрысціянскія абрады і святы	4	2	2
V.	**Іслам**	**10**	**6**	**4**
1.	Узнікненне ісламу	2	2	
2.	Ісламская ідэалогія	4	2	2
	Ісламскі лад жыцця	4	2	2
VI.	**Будызм**	**8**	**4**	**4**
1.	Асоба і жыццё заснавальніка будызму	4	2	2
2.	Будызм: ідэалогія і лад жыцця	4	2	2
VII.	**Неакульты**	**4**	**2**	**2**
1.	Сучасиыя нетрадыцыйныя рэлігіі і культы	2	2	
2.	Сучасныя нетрадыцыйныя рэлігіі і культы ў краінах СНД	2		2
Усяго гадзін па курсу:		**100**	**62**	**38**

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА "РЭЛІГІЯЗНАЎСТВА"

РАЗДЗЕЛ І. Асновы ТЭОРЫП РЭЛІГІЙ

Тэма 1. Уводзіны ў вучэбны прадмет "Рэлігіязнаўства"

Рэлігіязнаўства як навука. Паняцце рэлігіі. Аб'ект рэлігіі. Рэлігія як сацыякультурная з'ява: структура, функцыі, месца ў грамадстве. Функцыі рэлігійных інстытутаў.

Тэма 2. Філасофія рэлігіі

Філасофія рэлігіі як асобная філасофская дысцыпліна. Філасофія рэлігіі ў агульнай сістэме рэлігіязнаўчых ведаў. Светапоглядная і метадалагічная функцыі філасофіі рэлігіі. Рэлігійная філасофія і філасофія рэлігіі. Анталагічныя і гнасеалагічныя асновы і перадумовы рэлігіі. Тэорыі Шлейермахера и Гегеля. Эмпірызм і прагматызм. Экзістэнцыялізм і фенаменалогія.

Тэма 3. Псіхалогія рэлігіі

Псіхалагічныя асновы рэлігіі. Псіхалагічныя заканамернасці ўзнікнення, развіцця і функцыяніравання рэлігійных з'яў індывідуальнай, групавой і грамадскай псіхалогіі (патрэбнасцей, пачуццяў, настрояў, традыцый і г. д.). Змест, структура, накіраванасць гэтых з'яў, іх месца і роля ў рэлігійным комплексе. Уплыў рэлігійных з'яў на пазарэлігійныя сферы жыццядзейнасці індывіда, груп і грамадства. Метады даследавання псіхалогіі рэлігіі.

Тэма 4. Метадалогія рэлігіязнаўства

Праблема абрунтавання рэлігіі ў навуцы і тэалогіі. Комплексны характар рэлігіязнаўства і яго сувязь з іншымі навукамі. Агульнанавуковыя і спецыфічныя метады даследавання рэлігіі. Асноўныя рысы рэлігіі і паняцці ў рэлігіязнаўстве. Сістэматыка рэлігіязнаўства. Гісторыя даследавання рэлігіі. Пстарычныя даследаванні рэлігіі.

РАЗДЗЕЛ II. АРХАІЧНЫЯ КУЛЬТЫ І РЭЛІГІІ СТАРАЖЫТНАГА СВЕТУ

Тэма 1. Раннія формы вераванняў і культу

Узнікненне рэлігіі. Політэізм, генатэізм, монатэізм. Формы першабытных вераванняў: мана, культ продкаў, магія, фетышызм, анімізм. Шаманізм. Культ продкаў і свяшчэнных правіцеляў.

Тэма 2. Рэлігіі старажытных цывілізацый

Рэлігія старажытных егіпцян. Рэлігійная сістэма ў Старажытнай Месапатаміі. Рэлігія ў Старажытнай Сірыі і Фінікіі. Рэлігія старажытных кельтаў і германцаў. Рэлігія старажытных славян.

Тэма 3. Рэлігійнае жыццё ў Старажытнай Грэцыі і Старажытным Рыме (IX ст. да н. э. **- III ст. н.** э.)

Язычніцтва ў Старажытных Грэцыі і Рыме ад вытокаў да вакханалій. Сінкрэтызм і творчасць у эліністычную эпоху: містэрыі, дзіянісійства. Рэлігійнае жыццё ў эпоху імперыі. Крызіс трэцяга стагоддзя.

РАЗДЗЕЛ III. ІУДАІЗМ

Тэма 1. Танах

Паходжанне Бібліі. Біблія як асноўная крыніца вывучэння старажытнаяўрэйскай рэлігіі. Гістарычная крытыка Бібліі. Склад Танаха (Старога Запавету): Тора (Закон); Небіім (Прарокі); Кетубім (Пісанні).

Тэма 2. Перыяд Другога Храма. Мішна і Талмуд

Рассяленне іудзеяў у Міжземнамор'і. Паўстанне супраць рымскага панавання. Разбурэнне Іерусаліма і Другога Храма. Сінагога. Узаемаўплывы рэлігійнай ідэалогіі іудаізму і эліністычнай рэлігійна-філасофскай ідэалогіі. Філон Александрыйскі. Пераклады Танаха. Узнікненне сект (садукеі, фарысеі, яўсеі). Мішна і Талмуд.

Тэма 3. Развіццё ідэалогіі іудаізму

Яўрэйска-хрысціянскія спрэчкі. Інквізіцыя. Кабала. Эмансіпацыя. Сіянізм і Ізраіль. Катастрофа. Напрамкі ў іудаізме. Антысемітызм.

Іудаізм у Беларусі.

Тэма 4. Іудзейскія абрады і святы

Каляндарны абрадавы цыкл. Малітвы і абрады на працягу дня. Штотыднёвыя абрады: бецыбур, тэфілін, шабад і інш. Штогадовыя святы і свяшчэнныя дні: Рош-Гашана, Йом-Кіпур, Сукот, Ханука, Пурым, Песах і інш. Абрадавы цыкл на працягу жыцця: нараджэнне, рэлігійнае паўналецце (бар міцва, барт міцва).

РАЗДЗЕЛ IV. ХРЫСЦІЯНСТВА

Тэма 1. Генезіс хрысціянства

Першыя хрысціянскія абшчыны. Новазапаветныя паданні пра жыццё і дзейнасць Ісуса Хрыста. Апосталы Пётр, Павел, Андрэй. Інстытут пракаў у раннім хрысціянстве. Правінцыяльныя саборы. Прэсвітэры і епіскапы. Ганенні на першых хрысціян. Генезіс хрысціянскай дагматыкі і багаслоўя да пачатку трыядалагічных спрэчак. Новы запавет. Маркіён, Юсцін Пакутнік, Ірыней, Цертуліан. Гнастыцызм. Арыген.

Тэма 2. Трыядалагічныя, хрысталагічныя спрэчкі

Хрысціянская царква падчас праўлення імператара Канстанціна. Армянская канцэпцмя святой троіцм. І Нікейскі сабор. Рэлігійныя рэформы імператара Юліяна. Вялікія Кападакійцм і заканчэнне трмядалагічнмх спрэчак. Адноўлены Нікейскі сімвал верм. Хрмсталагічная канцэпцмя Апалінармя Ладмякійскага. Антыахійскі і Александрыйскі багаслоўскія цэнтрм аб хрнсталагічнмм пмтанні. Мармялагічная спрэчка. Халдзейскія хрысціяне. Монафізіцкая і монафіліцкая ерасі. Іканаборскія спрэчкі - завяршальны этап хрысталагічнай палемікі.

Тэма 3. Усходняя схізма 1054 г.

Барацьба Канстанцінопальскага, ' Александрыйскага і Рммскага багаслоўскіх цэнтраў за лідэрства ў хрысціянскім свеце. Рэлігійныя рэформы Карла Вялікага. Патрыяршаства Фоція. Барацьба паміж папствам і Візантыйскім патрыярхатам ў IX ст. Заснаванне Свяшчэннай Рымскай імперыі. Патрыяршаства Міхаіла Керуларыя. Гістарыяграфія гісторыі расколу.

Тэма 4. Каталіцызм

Царква і феадалізм. Рэформы заходняй царквы Льва IX і Грыгорыя VII. Барацьба паміж Свяшчэннай Рымскай імперыяй і папствам ў XII-XIП стст. Ерэтычныя рухі. Падрыхтоўка Рэфармацыі: Джон Уікліф і Ян Гус.

Контррэфармацыя. Ордэн езуітаў. Дзейнасць і вынікі Трыдзенцкага сабору. Гугеноты. Нанцкі эдыкт. Хрысціянізацыя свету. Канфесіянальныя войны. Секулярызацыя, піетызм і асвета. Каталіцызм у сучасным свеце. Ватыкан. Асаблівасці веравучэння і культу.

Каталіцызм у Беларусь

Тэма 5. Пратэстантызм

Заходні каталіцызм напярэдадні рэфармацыі. Марцін Лютэр, Ульрых Цвінглі, Жан Кальвін, Томас Мюнцэр. Англіканства. Аўгсбургская мірная дамова. Вынікі і значэнне рэфарматарскага руху ў Еўропе. Свабодныя цэрквы. Пратэстанцтва: асаблівасці веравучэння і культу.

Пратэстанцтва ў Беларусь

Тэма 6. Праваслаўе ва Усходняй Еўропе ў X-XIX стст.

Хрысціянская царква ў Візантыйскай імперыі. Распаўсюджванне хрысціянства на тэрыторыі, заселенай ўсходнімі славянамі. Руска-візантыйскія палітыка-эканамічныя і культурныя сувязі. Легенды аб апостале Андрэі. Хрышчэнне Кіеўскага княства. Станаўленне праваслаўнай мітраполіі ў Маскве. Фларэнційская унія. Усталяванне патрыярхіі ў Маскве. Стаглавы сабор. «Саборнае ўлажэнне» 1649 г. Рэформы Нікана. Царкоўны раскол. Стараверства і рускае праваслаўе ў другой палове XVII ст. Рускае праваслаўе ў XVIII-XIX стст. Аднаўленне манаства. Опцінскія старцы.

Тэма 7. Руская Праваслаўная Царква ў XX ст.

Барацьба за свабоду царквы. К. Пабеданосцаў. І. Кранштадскі. Літаратурная творчасць і дзейнасць Л. Талстога. Рэвалюцыя і Царква. Памесны сабор 1917-1918 гг. Грамадзянская вайна і Царква. Карлавацкі раскол. Абнаўленчы пераварот. Антырэлігійная палітыка савецкага ўрада. Становішча Царквы ў 1945-1991 гг. Руская Праваслаўная Царква на сучасным этапе. Веравучэнне і культ у праваслаўі.

Праваслаўе ў Бел ару сі.

Тэма 8. Хрысціянства ў XX ст. Хрысціянскія абрады і святы

Першая сусветная вайна. Спрэчкі з камунізмам. Эпоха нацыянал-сацыялізму. Экуменічны рух. Каталіцкая царква. Евангелічныя цэрквы. Праваслаўныя цэрквы. Эвалюцыя місіянерскіх цэркваў Афрыкі, Азіі, Акіяніі. Супярэчнасці ў хрысціянстве ў канцы XX ст.

Хрысціянскія абрады і святы: Адвент, Каляды, Вялікдзень, Узнясенне, Пяцідзесятніца і інш.

РАЗДЗЕЛ V. ІСЛАМ

Тэма 1. Узнікненне ісламу

Іслам - сацыякультурная з'ява і гістарычны вынік развіцця грамадскіх адносін у Аравіі. Утварэнне класавага грамадства і дзяржавы ў арабаў. Эвалюцыя рэлігійнай свядомасці жыхароў Аравійскага паўвострава. Нараджэнне Мухамеда, яго жыццё і пачатак ісламскай місіі. Пачатак супрацьстаяння і ўзмацненне ўціску на першых мусульман.

Перасяленне Мухамеда ў Ясрыб. Умацаванне статусу мусульманскай абшчыны і яе аўтарытэту як важнай рэлігійнай сілы (Бадр, Ухуд, Хандак). Уплыў на іслам папярэдніх рэлігій (хрысціянства, іудаізму і зараастрызму).

Тэма 2. Ісламская ідэалогія

Духоўнасць у ісламе. Прароцтва. Адносіны да прарокаў. Асновы веры. Бог (Алах). Анёлы. Пісанні. Пасланнікі Бога. Будучыня. Божае прадвызначэнне. Крыніцы веравызнання ў ісламе. Каран і Суна: гісторыя ўзнікнення, збор і сродак перадачы.

Тэма 3. Ісламскі лад жыцця

Дэкларацыя веры - Шахада. Малітва - Салят. Пост - Саум. Ахвяраванні бедным - Закят. Паломніцтва - Хадж.

Здзяйсненне актаў пакланення. Ісламскія святы і абрады. Сямейнае жыццё: шлюб, адносіны паміж бацькамі і дзецьмі, адносіны з родзічамі. Адносіны паміж поламі. Паўсядзённае жыццё. Узаемаадносіны з яўрэямі і хрысціянамі.

РАЗДЗЕЛ VI. БУДЫЗМ

Тэма 1. Асоба і жыццё заснавальніка будызму

Кананічнае паданне пра паходжанне і жыццё Буды. Прызначэнне Буды. Выбар месца і часу з'яўлення Буды. Прыкметы асобага прызначэння. Свецкае жыццё Сідхартхі. Прычыны адыходу ад мірскога жыцця. Расчараванне Сідхартхі ў брахманізме і аскетызме. Пошукі шляхоў да ісціны. Дзейнасць Буды як прапаведніка. Смерць і пахаванне Буды. Рэальнае і міфалагічнае жыццё Буды.

Тэма 2. Будызм: ідэалогія і лад жыцця

Свяшчэнныя тэксты будызму. Дхарма. Вучэнне і касмагонія будызму. Правілы паводзін будыста. Асноўныя плыні і школы: тхеравада, махаяна, ваджраяна, ламаізм, дэн-будызм, японскія секты. Паўсядзённае жыццё. Распаўсюджванне будызму.

РАЗДЗЕЛ VII. НЕАКУЛЬТЫ

Тэма 1. Сучасныя нетрадыцыйныя рэлігіі і культы

Сучасныя акультна-містычныя плыні. Класіфікацыя і асаблівасці новых рэлігійных рухаў. Тэхналогіі неакультаў. Крышнаізм. Новыя рэлігійныя рухі ў ЗША і Заходняй Еўропе. Царква саенталогіі. Царква аб'яднання. «Сям'я любові".

Тэма 2. Сучасныя нетрадыцыйныя рэлігіі і культы ў краінах СНД

«Вялікае Белае Брацтва». «Багародзічны цэнтр». Парфірый Іваноў і «іванаўцы». «Царква Апошняга Завету» і інш. Свабода сумлення і неакульты.

Неакульты ў Бел ару сі.

СПІС АСНОЎНАЙ ІДАДАТКОВАЙ ЛІТАРАТУРЫ ПА ВУЧЭБНАМУ ПРАДМЕТУ «РЭЛІГІЯЗНАЎСТВА»

Асноўная:

1. Болотов, В.В. Лекции по истории древней церкви: в 4 т. / В.В. Болотов. - М.: Издание Спасо-Преображенского Валаамского Ставропигиального монастыря, 1994.
2. Васильев, Л.С. История религий Востока: учеб. пособие для студ. вузов / Васильев Л.С. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Высш. шк., 1988.
3. Гараджа, В.И. Религиоведение: пособие для студ. высш. учеб. заведений и преп. ср. шк. / В.И. Гараджа. - 2-е изд., доп. М.: Аспект Пресс, 1995.
4. Гараджа, В.И. Социология религии / В.И. Гараджа. - М: Высш. шк., 1996.
5. Иисус Христос в документах истории / сост. Б.Г. Деревенский. - СПб.: «Алетейя»- 1998.

6. История религии: учебник: в 2 т. / В.В. Винокуров, А.П. Забияко, З.Г. Лапина и др.; под общ. ред. И.Н. Яблокова- М.: Высш. шк., 2002.
7. Карташев, А.В. Вселенские соборы / А.В. Карташев - М.: Республика, 1994.
8. Карташев, А.В. Очерки по истории русской церкви: в 2 т. / А.В. Карташев - Репринтное воспроизведение. - М.: Наука, 1991.
9. Крывелев, А.И. История религий: очерки: в 2 т. / А.И. Крывелев - Ин-т этнографии им. Н.Н. Миклухо-Маклая АН СССР. - М.: Мысль, 1988.
Ю.Лютер М. 95 тезисов / сост., вступ. ст., примеч. и коммент. И. Фокина. - СПб.: Роза мира, 2002.
11.Основы религиоведения: учебник / Ю.Ф. Борунков, И.Н. Яблоков, К.И. Никонов и др.; под ред. И.Н. Яблокова. - М.: Высш. шк., 2000.
12.Религиоведение: хрестоматия / пер. с анг., нем., фр.; сост. и общ. ред. А.Н. Красникова. - М.: Книжный дом "Университет", 2000.
13. Религиоведение: учеб. пособие / М.Я. Ленсу, Я.С. Яскевич, В.В.Кудрявцев и др.; под ред. М.Я. Ленсу и др. - 2-е изд., испр. - Минск: Новое знание, 2004.
14.Религиоведение: учеб. пособие и учеб. слов, минимум по религиоведению / под ред. проф. И.Н. Яблокова. - М.: Гардарика, 1998.
15.Элиаде, М. История веры и религиозных идей: в 3 т. / М. Элиаде. пер. с фр. - М.: Критерион, 2001-2002.
Іб.Языковйч, В.Р. Религиоведение: курс лекций / В.Р. Языкович. - Минск: РИВШ, 2007.

Дадатковая:

1. Дворкин, А.Л. Сектоведение. Тоталитарные секты / А.Л. Дворкин. - Н. Новгород, 2000.
2. Дворкин, А.Л. Очерки истории вселенской православной церкви / А.Л. Дворкин. - Н. Новгород, 2003.
3. Современное католическое богословие: хрестоматия / под ред. Хейза М.А., Джирона Л.; пер. с англ. - М.: Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2007.
4. Тамборра, А. Католическая церковь и русское православие / А. Тамборра - М.: Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2007.
5. Христианство // Энциклопедический словарь Брокгауза и Эфрона: в 3 т.: / ред. кол.: С.С. Аверинцев (гл. ред.) и др. - М.: Большая Российская энциклопедия, 1993-1995.
6. Элиадэ, М. Словарь религий, обрядов и верований / М. Элиаде, И. Кулиано. пер. с фр. - СПб.: Университетская книга, 1997.

ПРЫКЛАДНЫЯ ТЭСТАВЫЯ ЗАДАННІ ПА ВУЧЭБНАМУ ПРАДМЕТУ «РЭЛІГІЯЗНАЎСТВА»

Чым характарызуецца атэізм:
а) нявер'ем ва ўмяшальніцтва Бога ў надзённыя справы;
б) ваяўнічай непрымірымасцю да рэлігіі;
в) абыякавасцю да рэлігіі;
г) нявер'ем у Бога, адмаўленнем яго існавання.

Як называецца сістэма тэарэтычнага абгрунтавання рэлігійнай веры:
а) тэізм; б) атэізм; в) тэалогія; г) тэадэцыя.

Хто з ніжэйпералічаных даследчыкаў з'яўляецца аўтарам наступных кніг:
"Тотемизм". "Золотая ветвь", "Фольклор Ветхом Завете":
а) Э. Тэйлар; б) Л. Морган; в) Дж Фрэзэр; г) М. Лоскі.

Як называецца палажэнне, якое зацверджваецца ў рэлігійных сістэмах і багаслоў'і вышэйшымі царкоўнымі інстанцыямі і з'яўляецца вечнай ісцінай для веруючых:
а) норма; б) закон; в) догма; г) законапалажэнне.

Як называецца свяшчэнная кніга іудзееў:
а) Біблія; б) Каран; в) Тора; г) Талмуд.

Як старажыныя грэкі называлі міфы аб паходжанні і радаслоўнай багоў:
а) тэагонія; б) тэасофія; в) тэалогія; г) теадыцэя.

У аснове якой з рэлігій знаходзіцца вучэнне аб пераўвасабленні душ: характарызуецца каставай іерархіяй?
а) іудаізм; б) індуізм; в) сінтаізм; г) будызм.

Першы Сусветны сабор хрысціянскай царквы працаваў у:
а) 325 г.;
б)451 г.;
в) 100 г.;
г) 787 г.

Устанавіце храналагічную паслядоўнасць:
а) хрысталагічныя спрэчкі;
б) клюнійская рэформа;
в) Вялікая схізма;
г) Рэфармацыя;
д) першы крыжовы паход.

Вызначце недакладнасць. Выступление М. Лютэра 31 кастрычніка 1517 г. з'явілася пачаткам:

а) трыадалагічных спрэчак;
б) Рэфармацыі;
в) Вітэнбергскага сабору;
г) клюнійскай рэформы.

Устанавіце адпаведнасць двух мностваў:

1) Патрыярх Нікан	А) выдаў маніфест аб усталяванні Свяцейшага урадавага сінода
2) Міністр народнай адукацыі Увараў	Б) назваў Уложение 1649 г. "д'ябальскім"
3) Петр I	В) дзяржаўную праваслаўна-сацыяльную дактрыну пераўтварыў у трыадзіную формулу: "праваслаўе, самадзяржаўе, народнасць"
4) Л.М. Талстой	Г) стварыў асабістае рэлігійнае вучэнне, якое грунтавалася на непраціўленні злу насіллем.